

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΒ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1934

ΑΡΙΘ. 43

ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ*

Αριθ. 35.

Έν Αθήναις τῇ 30/9/1933

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἱερομόναχοι Ἁγίων Ὁρους.—παλαιοημερολογίται.—ἱεροφυλά υπ' αὐτῶν κατὰ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ἐκτὸς Ἁγίων Ὁρους.

Ἀπαντῶν εἰς τὸ ᾄδε ἐπιστροφόμενον υπ' αριθ. 35) 152 ἐ.β. Ὑμέτερον ἔγγραφον, δι' οὗτινος ἐρωτῶμαι α') ἐὰν ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ ἀγορεύεται, κανονικῶς ἀπουσιάζοντες ἐκ τοῦ Ὁρους, δύνανται κατὰ τὰς συμφωνίας πρὸς τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον συμπιπτούσας ἐφορτίσθαι ἡμέρας, νὰ ἱεροπρακτῶσιν ἐν ταῖς περιφερείαις τῶν μητροπόλεων τῆς Αὐτοκεφάλου ἡμῶν Ἐκκλησίας ἄνευ ἀδείας τοῦ κατὰ τόπον μητροπολίτου καὶ, ἐν ἀποφατικῇ περιπτώσει, β') ἐὰν ὑποχρεοῦται ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ, αὐτόντος τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, νὰ ἀποστείλῃ τοὺς εἰρημένους κληρικούς εἰς τὰς μονὰς τῶν, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσω τὰ ἀκόλουθα.

Τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ρυθμίζει ἐν τῇ νεωτέρῳ, τῇ ἀπὸ τοῦ 1321, Ἑλλάδι τὸ ὑπὸ τοῦ Καθούρου διατυπωθέν δόγμα τῆς ἐλευθέρως Ἐκκλησίας ἐν ἐλευθέρῳ Πολιτείᾳ (Chiesa libera in Stato libero) ὑπὸ τὴν ὄρθρην, τὴν συγκεκριμένην αὐτοῦ ἐννοίαν λαμβανόμενον, οὐ μὴ χωρισμοῦ ἀλλὰ διακρίσεως, καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία διατηρεῖ τὴν ἠθικὴν ἢ πνευματικὴν αὐτῆς ἐξουσίαν καὶ τὴν ἐν τοῖς κόλποις τῆς ἐκτετασίας, ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν καὶ τὴν νομικὴν κύρωσιν τῆς αὐτονομίας ταύτης παρὰ τοῦ Κράτους, ἀσκούστος, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ κοινωνικὸν συμφέρον, τὴν πολιτικὴν κυριαρχίαν (πρβλ. τὴν ἐπὶ Αντιβασιλείας Διακήρυξιν τῆς 23 Ἰουλίου 4 Ἀυγούστου 1833 περὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ λοιποῦ, περὶ Αὐτοκεφάλου ὁργανικοῦ, μετὰ τὸν περὶ χειραφετήσεως αὐτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας συνθετικὸν νόμον τῆς 29 Ἰουνίου 1850 νόμου, Σ' περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων καὶ ΣΑ' περὶ καταστατικῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀμφοτέρως τῆς 9 Ἰουλίου 1852, τὸν ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1923 καταστατικὸν νόμον τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀπὸ 25 Μαΐου/17 Ἀυγούστου 1932 κωδικοποίησιν τοῦ καταστατικῆς νόμου τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας), καὶ ἐπὶ τῇ βῆσει τούτων τῶν σχέσεων, κείται γενικώτερον μὲν πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα, ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 73 τοῦ καταστατικῆς νόμου τῆς 31 Δεκεμβρίου 1923, ἥτις, καίτοι μὴ ἐπάναληφθεῖσα εἰς τὰ κατόπιν νομοθετήματα, ἐξακολουθεῖ ἰσχύουσα, διότι ὁ τῆς καταστατικῆς νόμος 5187 (ἀρ. 25), καὶ ὁ τροποποίησας καὶ συμπληρώσας αὐτὸν νόμος 5438 (ἀρ. 8), ὡς ἐπίσης καὶ ἡ κωδικοποίησις ἀμφοτέρων (ἀρ. 26) καταργοῦσιν, ἐν τοῦ προϋπάρχοντος ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῶν προγενεστέρου διαταγῆς, μόνον τὰς διατάξεις αὐτοῦ τὰς εἰς τούτους ἀντικειμένους, μεταξὺ τῶν ὁποίων δὲν συγκαταλέγεται βεβαίως ἡ τοῦ ἀρθρου 73 διάταξις, μερικώτερον δὲ πρὸς τὸ θέμα τῆς παρουσίας γνωμοδοτήσεως, ἡ διάταξις τοῦ ἀρθρου 21 τῆς κωδικοποίησεως (20 ν. 5187).

Ἡ διάταξις τοῦ ἀρθρου 73 Κ.Ν.Α.Ε.—ὁμοίαν τῆς ὁποίας ἀπαντῶμεν τόσον εἰς τὸ ἀρθρ. 20 τῆς διακηρύξεως τοῦ

1833 ὅσον καὶ εἰς τὸ ἀρθρ. 21 τοῦ ΣΑ' νόμου τοῦ 1852—συμφωνᾷ καὶ πρὸς τοὺς ἱεροῦ, τῆς Ἐκκλησίας κανόνας (ΟΕ' τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, ἡΓ' καὶ ἡΖ' τῆς Ἰδέας, οὗς βλ. ἐν Ράλλῃ καὶ Ποτλῇ, Σύνταγμα κλ. τόμ. γ' 1853 σελ. 494, 527 καὶ 539, ἴδε ἐπίσης ἐκδοσὶν Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 2 Μαΐου 1868 ἐπὶ τοῦ νόμου ΣΑ', ἐν Στεφ. Γκιαννοπούλου, Συλλογῇ ἐγκυκλίων κλ. I.Σ. 1901 σελ. 953), κελεύει ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ, καθ' ὅσον δὲν ὑπερβαίνει τὰ ὄρια τῶν αὐτῆς καθηκόντων, δικαιούται νὰ ἀξιῶσθαι τὴν προστασίαν καὶ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, ἅπασαι δὲ αἱ ἐν τῷ Κράτει ἀρχαὶ ὑποχρεοῦνται, ὡς αἰς προσβάλλονται τὰ δικαιώματα τῆς πρώτης, νὰ προστατεύωσιν αὐτὴν καὶ, κατ' αἵτησίν της, νὰ τὴν υποστηρίξωσιν. Ἡ δὲ τοῦ ἀρθρου 21 διάταξις—παρὰ τὴν ἰσχύον τῆς ὁποίας εὐρηται καὶ εἰς προσηγηθέντας ὁργανικοῦς νόμους (ν. 31 Δεκεμβρίου 1913 ἀρθρ. 74, ν. Σ' τοῦ 1852 τμ. Γ' περὶ τοῦ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον κλήρου ἀρ. 1Γ')—ὁρίζει ὅτι οἱ ἐξωθεν ἐρχόμενοι ἀρχιερεῖς, πρεσβύτεροι, διάκονοι ἢ μοναχοὶ ὀφείλουσι νὰ προσκομιζώσιν εἰς τὴν κατὰ τόπον ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν συστατικὰ γράμματα τῆς προϊσταμένης τῶν τοιαύτης, ἀναγράφοντα τὴν αἰτίαν τῆς ἐλεύσεως, τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς καὶ τὸ ἀκόλυτον ἢ μὴ τοῦ ἱεροπρακτεῖν, οἱ δὲ μὴ προσκομιζόντες τοιαυτὰ γράμματα, ἢ παραμένοντες ἢ παρατείνοντες ἄνευ γνώμης καὶ ἀδείας τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τὴν διαμονὴν τῶν, παραγγέλλονται νὰ ἀπέλθωσιν ἐκεῖθεν τάχιστα, καὶ ἐὰν ἀπειθῶσιν, οἱ μὲν ἀρχιερεῖς καταγγέλλονται εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, οἱ δὲ λοιποὶ κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ ἀπομακρύνονται ἀποφάσει τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως ἐτελουμένην διὰ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, ἀποστελλόμενοι εἰς τὸν τόπον τῆς προελεύσεώς των. Ἡ τελευταία διάταξις (ἀρθρ. 21), σύμφωνος καὶ αὐτῇ πρὸς τοὺς ἱεροῦς κανόνας (βλ. Κανόνας ΜΑ' καὶ ΜΒ' Συνόδου Λαοδικείας καὶ 16ον Σαρδικῆς ἐν Ράλλῃ καὶ Ποτλῇ ἐνθ' ἄνωτ. τόμ. γ' 1853 σελ. 209, 210, 272, ΛΓ' τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ΙΓ' καὶ ΚΓ' τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, αὐτῶν τὸμ. β' 1852 σελ. 43, 250, 269, Φωτίου Νομοκάνονα τίτλ. Α' κεφ. 26 καὶ Η' κεφ. β' αὐτόθι. ἐπίσης τόμ. α' 2852 σελ. 63, 149) καὶ ἀπαντῶσα ὁμοίως εἰς παλαιότερους ὁργανικοῦς νόμους (καταστατικὸς νόμος 31ης Δεκεμβρίου 1923 ἀρ. 74, νόμος Σ' 1852 ἀρ. 1Γ') συμπληροῦται καθ' ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα, εἰδικώτερον καὶ ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ ἀρ. 14 κωδικοποίησεως (ὁμοία διάταξις εὑρηται ἐν ἀρ. 27 καταστατικῆς 31 Δεκεμβρίου 1923 καὶ ἐν ἀρ. Η' νόμου Σ' 1852) καὶ τοῦ ἀρθρου 29 τοῦ καταστατικῆς νόμου τῆς 31 Δεκεμβρίου 1923, ἐν ἰσχύϊ ἐτι δυντος δι' ὃν καὶ προσηγουμένως, σχετικῶς πρὸς τὸ ἀρθρ. 73, ἐξεθεσάμεν λόγον (ὁμοίαν διάταξιν ζητεῖ καὶ ἐν ἀρ. Η' νόμου Σ' 1852), καθ' ἃς, συμφῶν δὲ πάλιν τῷ ἐκκλησιαστικῷ δικαίῳ (ἴδε κανόνας ΔΘ' Ἁγίων Ἀποστόλων, ΙΕ' καὶ Ι' Συνόδων Νικαίας α' καὶ Νικαίας β' ἐν Ράλλῃ καὶ Ποτλῇ, ἐνθ' ἄνωτ. τόμ. β' σελ. 54, 145, 587 καὶ Νερῶν Δ' Ἡρακλείου αὐτ. τόμ. ε' 1855, σελ. 237), αἱ ἱεροπραξίαι τελοῦνται ἀδείᾳ καὶ γνώμῃ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως, εἰς χεῖρας τοῦ ὁποίου, ὡς ἀνωτάτης ἐκείνης πνευματικῆς ἀρχῆς, ἡ Ἐκκλησία ἐμπιστεύεται τὴν ἀσκῆσιν τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας, ὃ ἐστὶ τὴν τήρησιν τῶν κανόνων, τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν μυστηρίων, τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἱεροτελεστιῶν, ἐντός τῆς αὐτοῦ περιφερείας.

Ἐκ τῶν ὁρισμῶν τούτων, καίμενων ἰn ptoque jure, προκύπτει σαφῶς ὅτι, ἄνευ ἀδείας τοῦ κατὰ τόπον μητροπολίτου, οὐδεὶς, ἐξωθεν ἐρχόμενος κληρικός, ἔστω καὶ

* «Θέμις» ΜΔ'. (1933) ἀριθμ. 38, σ. 749—751.

διὰ τῶν προσηκόντων συστατικῶν γραμμάτων ἢ ἐφωδιασμένος, δύναται νὰ τελεῖ ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἱεροπραξίαν, εἴτε κατὰ τὰς συμπιπτούσας πρὸς τὴν χρονολογικὴν τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου διτάξιν ἐορτᾶς, εἴτε κατὰ τὰς ἐρχομένας, συμφώνως τῷ Ἰουλιανῷ ἡμερολογίῳ, ἐορτασίμους ἡμέρας, ἐφ' ὅσον τὰ θεσπίσματα τῆς μᾶς καὶ ἀδαιρέτου δογματικῶς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἰσὶν ἀπαρασλεύτως τὰ αὐτὰ, ὁποσδήποτε χρονολογικῶς, κατὰ τὸ νέον κοινοῦταιν, ἢ κατὰ τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον, καὶ ἂν ὀρθοσχευόμεν. Ἐπομένως καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ὀφείλει νὰ ἀπομακρύνῃ ἐκείθεν τὸν παραβάτην τῶν ἀνωτέρω διατάξεων, ἐλθόντα ἐξωθεν κληρικόν, ἀποστέλλουσα αὐτὸν εἰς τὸν τόπον τῆς προσλεύσεώς του, κατ' ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως, ἀνεργούντος οὕτως, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν καθηκόντων του ὑπὲρ τῶν προνομίων τῆς κληρωθείσης αὐτῷ μητροπόλεως. Ἔστι δὲ ἐν τῇ βεβαιώσει τοῦ παραπτώματος, τοῦ προσβάλλοντος τὰ προνόμια ταῦτα ὁ ἀρχιερέως, ὡς ἡ ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῆς πνευματικῆς παροικίας, ἀνεξέλεγκτος ὑπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, καὶ ἡ ἀστυνομία, συνεπῶς, ὡς πολιτικὴ ἀρχὴ, καταλλήλως ζητοῦμένη, μόνον ὑποχρεῶσιν φέρει νὰ ἐκτελεῖ, ἀρκεῖ κατὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους νὰ ἦ αὐτὴ ἔγκυρος, ἐννοεῖται, τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀρχιερέως, παρέχουσα τὴν ὑπὸ τῶν νόμων ἐγγυασμένην συνδρομὴν τῆς Πολιτείας εἰς διατήρησιν τῆς αὐτονομίας τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ ἄρθρον 21 δὲν λέγει καὶ περὶ ἀπομακρύνσεως τοῦ ἐξωθεν ἐλθόντος κληρικοῦ ἐκ τῆς ἐν ἡ διατρίβει μητροπολιτικῆς περιφερείας καὶ ἀποστολῆς αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον τῆς προσλεύσεώς του ἀποφάσει τοῦ οἰκείου τοῦ τόπου ἀρχιερέως, ἐπὶ τῷ λόγῳ ἱεροπραξίας ἄνευ ἀδείας αὐτοῦ. Οἰμιλεῖ ὁμοῦς τὸ ἄρθρον, ὡς εἶδομεν, περὶ τοιαύτης ἀποφάσεως, ὅχι μόνον ἐναντίον τῶν ἄνευ συστατικῶν γραμμάτων παρεπιδημούντων κληρικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον τῶν κληρικῶν ἐκείνων, οἵτινες, ἐξωθεν ἐρχόμενοι μετὰ συστατικῶν γραμμάτων, παραμένουσιν, ἐν τούτοις, ἢ παρατείνουσιν τὴν διαμονὴν τῶν ἄνευ γνώμης καὶ ἀδείας τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ἥτις γνώμη τῆς ἐπιτοπίου ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, εἶναι ἀπαραίτητος, κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον, διὰ τὴν εἰσοδοχὴν ἐν τῇ πνευματικῇ παροικίᾳ ἱερωμένων ἄλλοθεν ἐρχομένων (πρβλ. ἀνωτέρω παραθεθείσαν Νεαράν Ἡρακλείου, ἐπίσης Δέκατον Κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου). Καὶ εἶναι πρὸς τὸν ὅτι κληρικοὶ ἐπὶ ἡλύδες γράμματα μὲν δεόντως συνεστημένοι, ἱεροπρακτοῦντες ὁμοῦς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἐν ἡ εὐρίσκονται Ἱερᾶς Μητροπόλεως καθ' ἡμέρας τινὰς παρὰ τὴν ἀντίθετον μέλυσιν τοῦ ἐν αὐτῇ τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας περιβεβλημένου ἀρχιερέως, παραμένονσι πλέον ἐν τῇ περιφερείᾳ ταύτῃ ἄνευ γνώμης τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, καὶ ἄρα, τούτῳ τῷ λόγῳ καλῶς, συνφῶν τῷ ρητῷ τοῦ νόμου κειμένῳ, ἀποπέμπονται. Ὡστε οὐδεμία συγγωρεῖται ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὴν νομιμότητα καὶ ἐκτελεστότητα ἀκολούθως, διὰ τὴν πολιτικὴν ἀρχὴν, τοιαύτης τινὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἀποφάσεως.

Ταῦτα οὕτως, ἀναμφισβητήτως κατ' ἐμὴν γνώμην, ἔχουσι, καὶ θὰ ἔλεγον ὅτι ἀπὴντησα ἤδη εἰς τὰ θεθέντα μοι ἐρωτήματα, ἂν μὴ ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι τινὲς ἀπόψεις ἐρευνήται πρὸς ἐξάντησιν τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον πρὸ ἡμῶν κεῖται.

Ἡ πρώτη ἀποψὶς εἶναι ἡ τῆς θέσεως τῶν Ἀγιορειτῶν κληρικῶν, ἐκδημούντων εἰς τὰς περιφερείας τῶν μητροπόλεων τῆς Αὐτοκεφάλου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἀκριβέστερον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῦτο, ὡς ἐκ τῆς αὐτονομίας, ἢ ἀνεκαθεν ἀπολαύει ἢ ἐν Ἀθῶνι μοναστικῇ Πολιτεία.

Τὸ Ἅγιον Ὅρος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ κυριαρχία ἀνήκει ὀριστικῶς τῇ Ἑλληνικῇ Πολιτείᾳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923, εἶναι αὐτοδιοίκητον καὶ αὐτόνομον κατὰ τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ προνομιακὸν καθεστῶς, ἡ ἀκριβὴς ὁμοῦς τήρησις τῶν ἀγιορειτικῶν καθεστώτων διοικητικῶς τελεῖ ὑπὸ τῆς ἐπιτοπίου τοῦ κυριάρχου Κράτους, ἀσκούντος τὰς ἐαυτοῦ ἐξουσίας ἐν τῷ Ὅρει διὰ διοικητοῦ, ὅστις καὶ συμπράττει εἰς τὴν ἐκπὸ τῶν ἱερῶν μονῶν σύνταξιν καὶ ψήφισιν τοῦ

μοναστικοῦ πολιτεύματος, ὃ ἐπικυρῶν ὑπερὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὡς ἡ ὑπεράτατη αὐτόθι πνευματικὴ ἀρχή, ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἡ κοσμικὴ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἅγίου Ὁρους ἐξουσία (πρβλ. τὰς κατ' ἰδίαν περὶ τούτων διατάξεις ἐν κεφ. ΙΑ' τοῦ ἰσχύοντος ἐλληνικοῦ Συντάγματος τῆς 3ης Ἰουνίου 1927, ἐπίσης ἴδω νῦμ. δ. τῆς 10/16 Σεπτεμβρίου 1926 περὶ κυρώσεως τοῦ καταστατικοῦ χάρτου τοῦ Ἅγίου Ὁρους κεφ. β', καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν χάρτην ἄρθρ. 8).

Ἄν εἶναι λοιπὸν ἐπιτετραμένον νὰ εἴπη τις, ὅτι οἱ ἐξ Ἅγίου Ὁρους κληρικοὶ, διατρίβοντες εἰς περιφερείας τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἱερῶν μητροπόλεων καὶ ὑποπίπτοντες αὐτόθι εἰς τὸ κανονικὸν παράπτωμα τῆς ἱεροπραξίας παρὰ γνώμην τοῦ κατὰ τὸν τόπον μητροπολίτου εἰσὶν ἐξηρημένοι τῆς τούτου δικαιοδοσίας, ἡ ἀσκήσις τῆς ὁποίας συνεπάγεται τὰς ἀνωτέρω ἐκ τοῦ ἄρθρ. 21 (20 νόμ. 5187) κωδικοποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ νόμου τῆς Ἐκκλησίας κυρώσεις καὶ τοῦτο δυνάμει τῆς αὐτονομίας καὶ τῶν προνομίων τοῦ Ἅγίου Ὁρους. Τοιαύτη ἐκδοχὴ, ἀντικρῶς ἀντικειμένη εἰς τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν τῆς ὑπὸ τῶν τῆς δημοσίας τάξεως νόμων ὑποχρεώσεως πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι (ἄρθρ. 3 τοῦ ἀστικού νόμ. Τηλ' τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1856), ἀντιτίθεται ἀκόμη εἰς τὴν—κατὰ τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, ἐννοεῖται—ισότητά ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἐν οἷς καὶ οἱ Ἀγιορεῖται ὑποχρεωτικῶς καταλέγονται (ἄρθρ. 109 τοῦ Συντάγματος καὶ ὁ τοῦ ἀπὸ 10 Μαΐου 1924 νομοθετικῶς κεκυρωμένου καταστατικοῦ χάρτου τοῦ Ἅγίου Ὁρους), ἐνώπιον τῶν νόμων (ἄρθρ. 6 τοῦ Συντάγματος), καὶ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐξαιρέσεως τινὸς ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ νόμου (ἄρθρ. 76 αὐτ.), καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς, περὶ ὧν διελαβομεν ἤδη, κυριαρχίαν καὶ ἐποπτεῖαν τοῦ Κράτους, πολιτικῆς δηλονότι ἐξουσίας ἐν τῇ αὐτόνομῳ τοῦ Ἅγιονύμου Ὁρους περιοχῆ, ἐνεχούσας εὐρῆσο καὶ τὸν νομικὸν τύπον καὶ προσδιορισμὸν τῆς αὐτονομίας ταύτης, περιοριζομένης εἰς τὰ λογικὰ αὐτῆς ὅρια, ὅρια, τουτέστιν ἀποκλείοντα οἰανδήποτε ἐννοίαν ἀντιθέσεως τῶν, διὰ τὰ ἐαυτῶν πράγματα, αὐτόνομων τούτων πολιτῶν, πρὸς τοὺς νόμους τοῦ κυριάρχου καὶ ἐποπτεύοντος Κράτους, οἷς καὶ οὗτοι οἱ Ἀγιορεῖται, ὀφείλουσιν ὑποταγῆν κατὰ τὰ λοιπὰ. Πᾶσα ἄλλη τῶν πραγμάτων θέσις, ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο, θὰ ἦγεν εἰς τὸ ἀτοπον τῆς ἀναγνωρίσεως ἐνὸς οἰοῦναι δικαιώματος τῶν Ἀγιορειτῶν ἐκτὸς τοῦ Ὁρους νὸ παραβιάξωσι τοὺς νόμους τοῦ Κράτους ἐπικαλούμενοι τὴν αὐτονομίαν τῶν.

Πλὴν ὁμοῦς τούτων, δι' ὧν ἀποκρούεται ἡ ἐξαιρέσις τῶν εἰς τὸ παράπτωμα τῆς παρ' ἑνὸς ἱεροπραξίας ἐντὸς τῆς ἐπικρατίας ὑποπιπτόντων Ἀγιορειτῶν ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρ. 21 (20 νόμ. 5187) κωδικοποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν νόμου, ἐξ ἀπόψεως πολιτικοῦ δικαίου, ἀποκρούεται ἡ αὐτὴ ἐξαιρέσις οὐχ ἥττον καὶ ἀπὸ κανονικῆς, ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, ἀποψέως. Πράγματι τοῦτο συμβαίνει ἐφ' ὅσον οἱ κανόνες, τῶν ὁποίων ἐφαρμογὴν περιέχει καὶ τὸ ἄρθρον 21 (20), ὡς εἶδομεν, εἰσὶ νόμοι ἐκτείνοντες τὴν ἰσχύν των ἐφ' ὅλων τῶν λειτουργῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἢ τμημα ὑπερτίμον ἀπετέλεος καὶ ἀποτελεῖ τὸ Ἅγιονύμον Ὅρος, καὶ ἐφ' ὅσον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐξ αὐτῶν κανόνων, ἱερῶν παραδόσεων, καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ μοναστικὸν πολίτευμα (ὃ καταστατικὸς τοῦ Ἅγίου Ὁρους χάρτης τῆς 10 Μαΐου 1924) ἀπαγορεύει παντὶ ἀρχιερεὶ τὴν τέλεσιν ἱεροπραξίας ἐν Ἅγίῳ Ὅρει ἄνευ ἀδείας τῆς ἱερᾶς κοινότητος καὶ ἂν μὴ ἦ ἐφωδιασμένος διὰ συστατικοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, παρὰ παντὸς δὲ κατωτέρου κληρικοῦ, ἐξωθεν ἐρχομένου, ἀξιοῖ νὰ ἔχη τοιοῦτο ἐγγράφον τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς πρὸς τὴν ἱερὰν κοινότητα (ἄρθρ. 173 αὐτόθι). Οἱ ὁρισμοὶ οὗτοι τοῦ καταστατικοῦ χάρτου ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς ἱερατικῆς ἐν Ἀθῶνι ἐξουσίας, ἀφ' ἐαυτῶν ἀναγκαίως ἐπιβάλλουσιν τῷ Ἀγιονύμῳ Ὅρει καὶ τὴν ὑποχρεώσιν τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας τῶν ἐκασταχοῦ, ἐκτὸς τοῦ Ὁρους, ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν τῆς Ἐπικρατείας (jus et obligatio sunt correlata).

Κατ' οὐδένα τρόπον καὶ λόγον, ἐπομένως, ἡ ἐκ τῆς αὐτονομίας τοῦ Ἅγίου Ὁρους ἐρευνα τοῦ ζητήματος ἀγεῖ ἢ

δύναται, εἰς διάφορον τοῦ ἀνωτέρω διατυπωθέντος συμπαράσματος ἡμῶν λύσιν, νὰ ἀγάγη. Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ καὶ ἐξ ἄλλης τινός, ἐρευνητέας, ἐπίσης πρὸς ἐξάντηλσιν τοῦ θέματος, ἀπόψεως.

Ἡ ἀποψὶς αὕτη τίθεται ὡς ἐκ τῆς, ἐν ὑπομνήματι αὐτῶν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Θρησκευμάτων, τεθέντι ὑπ' ὄψει μου καὶ φθε συναφθέντι, διατυπωμένης ἀντιλήψεως τῶν σήμερον καλούμενων παλαιοημερογυτῶν, οἱ ἀποτελοῦσιν ἰδίαν θρησκευτικὴν κοινωνίαν, σύνολον χριστιανῶν ὀρθοδόξων (πιστῶν καὶ λειτουργῶν) ἀποσισθέντων ἐκ τῆς καθεστηκυίας καὶ ἐπικρατούσης ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. Ἡ ἀντίληψις αὕτη φέρει ἐπὶ τάπητος τὴν συνταγματικὴν ὁσμὴν τοῦ ζητήματος, διότι ἐν Ἑλλάδι, κατὰ τὸ ἰσχύιον Σύνταγμα (ἄρθρ. 1), πᾶσα θρησκευτικὴ κοινωνία τελεῖ ἐλευθέρας τῆς λατρείας τῆς καὶ εὐρηται ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων τῆς χώρας ὡς ἐκ τῆς ἀνακρουσομένης ἀπαρabiάστου ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως. Ἐάν δὲ καὶ οἱ παλαιοημερολογίται, ἀποσισθέντες τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδρύσαντες ἰδίαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, ὠργανώθησαν εἰς ἴδιον θρησκευτικὸν ὄμιλον, περιλαμβάνοντα πιστοὺς, λειτουργοὺς, καὶ βιμοῦς, τότε βεβαίως καὶ οὗτοι (πιστοὶ καὶ λειτουργοὶ), τελοῦντες τὰ τῆς θείας λατρείας καθ' ὅς ἡμέρας συμπίπτουν αἱ χριστιανικαὶ εορταὶ συνῶδῃ τῷ Ἰουλιανῷ ἡμερολογίῳ ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν ναοῖς, δικαίωμα ἀσχοῦσι, καὶ εἰς τοῦ δικαιώματος τούτου τὴν ἀσκησιν οὐδὲν, κατ' ἐφαρμογὴν τῶν περὶ ἀνεξιθρησκείας ἰσχυομένων ἀρχῶν, ἐπιτρέπεται νὰ παρεμβάλληται κώλυμα, καί, συγκεκριμένως, κώλυμα δι' ἐπαγωγῆς τῶν τοῦ ρηθέντος ἄρθρου 21 (20 ν. 5187) κερῶσεων, αἱ ὁποῖαι δὲν κείνται, εἰμῆ, ὑπὲρ τῶν κανονικῶν δικαιωμάτων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑκκλησίας, ἐναντίον λειτουργῶν τοῦ ἀνατολικοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ δόγματος. Ἱερουργοῦντες ἐν τοῖς ναοῖς αὐτῆς (Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος). Ὅταν λείψῃ ἡ πνευματικὴ ἐκ τῆς θρησκευτικῆς πίστεως σχέσις ταύτητος ἰερωμένων καὶ Ἑκκλησίας καὶ ὅταν δὲν πρόκειται περὶ ἱερῶν ναῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἁγίας ἡμῶν Ἑκκλησίας ἢ τῶν ἐν τῇ χώρῃ ἱερῶν μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, αἰτινες (Ἀυτοκεφάλως Ἑκκλησία καὶ μητροπόλεις Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου) ἀπαρτίζουσιν ὄμιον, ἐπινεύσει καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, (ὡς πρὸς τὰς τελευταίας) τὴν Ἑκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος (ἴδε κωδικοποίησιν καταστατικοῦ νόμου ὁπὸ 25 Μαΐου / 17 Αὐγούστου 1932 ἄρθρ. 1, καὶ νόμον 3615), ἀναντιρῶτως ἐκλείπει καὶ τὸ ἔδαφος ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρ. 21 (20 ν. 5187) κωδικοποιήσεως καταστατικοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑκκλησίας.

Τὸ ζήτημα ὁμῶς τῆς ὑπάρξεως ἐν τῷ προκειμένῳ σχίσματος καὶ διαμορφώσεως ἰδίας θρησκευτικῆς κοινωνίας παλαιοημερογυτῶν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῶν ὁποίων γεγονότων καὶ ἐλέχθησαν τὰ ἐν τῇ ἀμέσως προηγουμένη παραγράφῳ, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνεξιθρησκείας ἀναπευσόμενα, εἶναι ζήτημα οὐχὶ ἀπλοῦν, ἐφ' ὅσον δὲν τίθεται μεταξὺ ἀλλοθρήσκων ἢ ἑτεροδόξων, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς κόλποις τῆς μιᾶς, ἀδιαίρετου δογματικῶς, καὶ ἀδιασπᾶστου θρησκευτικῶς, Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου χριστιανικῆς Ἑκκλησίας, καὶ συγκεκριμένως τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκ διενέξεως ἄλλοτρίας, ὡς ἡμῖν δοκεῖ, πρὸς τὸ δόγμα, παρήχθη. Καί, κατ' ἀνάγκην, ὡς ἐκ τῆς λεπτοτάτης αὐτοῦ φύσεως, τὸ ζήτημα τοῦτο, σπουδαίως ἀπτόμενον καὶ τοῦ κοσμικοῦ συμφέροντος, εἶναι ζήτημα πολιτικῆς τάξεως ἢ, ἀκριβέστερον ἴσως, ζήτημα οὐσιαστικῶς ἴαν πρὸς τὴν πολιτικὴν τάξιν συνδεδεμένον, οὗ ἔνεκα καὶ διαφεύγει τὴν γνωμοδοτικὴν ἡμῶν ἀρμοδιότητα ἄτε, μὴ δυνάμενον, καθὸ τοιοῦτο, νὰ λυθῇ δι' ἐπαγωγῆς νομικῶν συμπερασμάτων, νομοερμηνευτικῶς.

Καθορίζοντες δ' ὁμῶς τὴν ἔννοιαν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν διελάβομεν περὶ πολιτικῆς τάξεως, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, καὶ λέγομεν, οἱ δὲν νοοῦμεν τὸ ζήτημα ὡς ζήτημα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀποκλειστικῶς, ἀλλ' ὡς ζήτημα ἐρεῦνης καὶ διαπιστώσεως μὲν ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἐάν πράγματι ἐπῆλθε τὸ σχίσμα καὶ προέκυψεν ἢ ἰδιαιτέρα θρησκευτικὴ κοινωνία καὶ ὀργανῶσις ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, περὶ ὧν πρόκειται, ἀλλ' ἐν συμπράξει αὐ-

τῆς (τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας) μετὰ τῆς Ἑκκλησίας, τῆς ὁποίας μάλιστα ἡ γνώμη ἢ ψῆφος, διὰ τοῦ ὑπερῶ-του ὀργάνου τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς ἱεραρχίας τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ἴδε ὡς ἀνωτέρω καταστατικὸν νόμον 1932 ἄρθρ. 2 καὶ 8) ἐκφερομένη, θὰ ἔχη—ὡς καὶ εἶναι προσήκον νὰ ἔχη ἔνεκα τῆς οἰκείας ἀρμοδιότητος τῆς ἱεραρχίας νὰ κρίνῃ καὶ ἀποφανθῇ ἐάν συντρέχουν ἢ μὴ οἱ κανονικοὶ (ἐκ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀπαιτούμενοι) ὄροι σχίσματος, ἐξ οὗ δύναται νὰ ἐπηται καὶ καθιέρωσις ἰδιαιτέρας τινός ἐκκλησιαστικῆς τάξεως—τὴν ἀποφασιστικὴν ροπὴν ἐν τῇ λύσει τοῦ ζητήματος.

Ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας,—κἂν μὴ προέβη διευθετησις δι' ἐνὸς modus vivendi, δυναμένου, σὺν Θεῷ, νὰ ἀποτρέψῃ τὴν διάσπασιν τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος τῆς χώρας, παραφυλάττον ἅμα ἀλώβητον τὸ κύρος τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος—καὶ ἀναλόγως τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς (τῆς ἐνεργείας), αἱ νομικαὶ λύσεις ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς παρουσίας γνωμοδοτήσεως προβάλλουσιν ἀφ' ἑαυτῶν κατὰ τὰ εἰρημένα ἐφορμογῆ, ἦτοι, τοῦ ἄρθρου 21 (20 νόμ. 5187) ἐν ἀποφατικῇ περὶ σχίσματος καὶ ὀργανώσεως ἰδίας ἐκκλησιαστικῆς τάξεως περιπτώσει, τὸ ἀκώλυτον δὲ τῆς λατρείας, κατὰ τὰ προεκτεθέντα δυνάμει τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνεξιθρησκείας, ἐν τῇ ἀντιθέτῳ καταφατικῇ δηλαδὴ, περιπτώσει.

Οὕτως ἀποφαίνομεν ἐξ ὧν ἀπόψεων, κατὰ τὸ δυνάτον πλήρως, εἰ καὶ βραδέως ἀληθῶς,—διότι κατὰ ἀντικείμενον ἀλήθειαν ὅλας τὰς προηγηθείσας ἀναπτύξεις, δεομένης μελέτης μακρᾶς, καὶ ἄλλαι, πρὸ πάντων ὑπηρεσιακαί, ἀνάγκαι ἀνέβηλον ἐπανειλημμένως τὴν πρόοδον τῆς μελέτης ταύτης,—εἰς τὰ ἐρωτήματα Ὑμῶν.

Ζήτημα τρόπου ἐκτελέσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀποφάσεων τοῦ ἄρθρ. 21 (20 νόμ. 5187) δὲν γεννᾶται ἐκ τοῦ Ὑμετέρου ἐγγράφου. Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ἄλλοτε ἐγνωμοδοτήσα, ὅτι ἡ δύναμις τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως παύει εἰς τὰ τοπικὰ ὄρια τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως, ὁπόθεν ἀπομακρύνεται ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς χωροφυλακῆς Σάμου), εἰς τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐνέμεινε ἢ καθ' ἡμᾶς Εἰσαγγεῖα καὶ μεταγενεστέρως (γνωμοδοτήσις κυρίου Γιδοπούλου τῆς 24 Ἰουλίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 40 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐκδοθεῖσα κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15) 41 τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐγγράφου Ὑμῶν) δὲν κρίνω ἀποσκοποῦναι ὁ κληρικὸς (γνωμοδοτήσις μου τῆς 27 Μαρτίου 1930 ὑπ' ἀριθ. 19 πρὸς τὴν Δ

χῆς· ἀλλ' ὅμως προσεκτικωτέρα ἔρευνα τοῦ ὄλου ζητήματος πιστεύομεν ὅτι θὰ πείσῃ τοὺς ἀντικειμενικῶς κρίνοντας τὰ πράγματα ὅτι οἱ προβαλλόμενοι λόγοι δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς πρὸς δικαιολογίαν τῆς ὀλοσχεροῦς καταργήσεως τῆς διδασκαλίας τῆς Π. Δ. ἐν τῷ σχολείῳ¹.

1. Ἡ Π. Δ. καὶ αἰ φ υ σ ι κ αὶ ἐ π ι σ τ ῆ μ α ι.
Ἄν καὶ δὲν ὑπάρχει καμμία ἀνάγκη νὰ συσχετισθῇ ἡ διήγησις τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου πρὸς τὰς θεωρίας περὶ κοσμογονίας τῆς σημερινῆς ἐπιστήμης, διότι ἡ διήγησις τῆς Ἁγίας Γραφῆς ζητεῖ οὐχὶ τὸ ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον νὰ ἱκανοποιηθῇ, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ καθορίσῃ τὴν θρησκευτικὴν πίστιν πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο², ἐν τούτοις πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι εἰς τὰς βυσικὰς καὶ θεμελιώδεις γραμμὰς ἡ διήγησις τῆς Π. Δ. δὲν φαίνεται ν' ἀντιφάσκει πρὸς τὰ δεδομένα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Διὰ τῆς κοσμογονίας ζητεῖ ἡ Ἁγία Γραφή νὰ διδάξῃ ὅτι ὁ κόσμος ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν χρόνῳ, διὰ μόνου τοῦ λόγου καὶ ὅτι ἡ δημιουργία τῶν ἐμβίων ὄντων ἐγένετο δι' ἰδιαιτέρας ἐκείνους δημιουργικῆς πράξεως καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν ἀτελεσιτέρων πρὸς τὰ τελειότερα³· ἐπίσης ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐδημιουργήθη τελευταῖος καὶ κατὰ τρόπον ὅλως ἰδιαίχοντα καὶ ἐξασφαλίσαντα εἰς αὐτὸν τὴν ὑπεροχὴν. Παρὰ ταῦτα ὅμως ὑπάρχουσι πλείστα σημεῖα ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, τὰ ὅποια κατ' οὐδένα τρόπον δύνανται νὰ συμβιβασθῶσι πρὸς τὰ πορίσματα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν (ὡς π. χ. ἡ εἰς ἕξ ἡμέρας δημιουργία τοῦ κόσμου, αἱ περὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἀντιλήψεις, ἡ δημιουργία τῆς γῆς πρὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων, ἡ παραγωγή τοῦ φωτός καὶ ὁ διαχωρισμὸς εἰς ἡμέρας καὶ νύκτας πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἡλίου κλπ. κλπ.), εἶναι φανερόν ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν πᾶσαν ἀπόπειραν συμβιβασμοῦ εἰς ταῦτα καὶ εἰς ἄλλα δευτερεύοντα σημεῖα καὶ τοῦτο ἀκριβῶς διὰ νὰ περισωθῇ τὸ κῦρος καὶ ἡ αὐθεντία τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς τὰ θρησκευτικὰ καὶ ἠθικὰ φύσεως ζητήματα. Καὶ πράγματι, ἡ Ἁγία Γραφή δὲν εἶναι βιβλίον φυσιογνωσιακόν, δὲν προτίθεται δηλ. νὰ διδάξῃ οὔτε γεωλογίαν, οὔτε ἀστρονομίαν, οὔτε φυσικὴν ἱστορίαν, διότι ταῦτα εἶναι ξένα πρὸς τοὺς θρησκευτικούς τῆς σκοπούς· ἡ Γραφή ὁμιλεῖ μᾶλλον περὶ φύσεως κατὰ τὰ φαινόμενα αὐτῆς, τὰ ὑποκίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄχι πρὸς ἐπιστημονικοὺς σκοπούς. Οὕτως ὀνομάζει τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην «τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσον εἰς

ἀρχὰς τῆς νυκτός» (Γεν. α' 16), διότι οἱ ἀστέρες οὗτοι, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἄλλους, διὰ τὸν κάτοικον τῆς γῆς ὡς τοιοῦτοι φωστῆρες, λαμπροὶ δηλ. ἀστέρες, φαίνονται⁴.

Τὸ αὐτὸ προκειμένου καὶ περὶ τῆς διαιρέσεως τῶν φυτῶν εἰς «βοτάνην χόρτου» καὶ εἰς «ξύλον κάρπιμον» (Γεν. α' 11) καὶ τῶν ζώων εἰς «κῆτη», «πετεινὰ» καὶ «θηρία τῆς γῆς», ἀναλόγως τοῦ τύπου τῆς διαμονῆς των (Γεν. α' 20—25). Κατὰ τὴν Π. Δ. ὡσαύτως ὁ κόσμος ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μερῶν: ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τῶν ὑπεράνω αὐτοῦ ὑδάτων, ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τὴν ξηρὰν ὑδάτων, ἡ δὲ γῆ εἶναι ἀκίνητος, τεθελωμένη ἐπὶ τῶν ὑδάτων τούτων: «Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς . . . Αὐτὸς ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτήν . . .» (Ψαλμ. κγ' 1-2) καὶ «Τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων . . .» (Ψαλμ. ρλς' 6). Ἡ Π. Δ. ἐπομένως συμμορφοῦται πρὸς τὸ πολεμαϊκὸν κοσμικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον δέχεται τὴν γῆν ὡς τὸ κέντρον τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα, ὡς εἴπομεν, δὲν ὑποτιμῶσι τὴν ἀξίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, διότι ὁ σκοπὸς τῶν συγγραμμάτων αὐτῆν καὶ τοῦ ἐμπνευσαντος αὐτοὺς Θεοῦ δὲν ἦτο φυσιογνωσιακός. Ἐπειτα ἐν τῇ Π. Δ. καὶ τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ γενικῶς γίνεται συχνάκις χρῆσις τῆς μεταφορᾶς, ὡς π. χ. ἡ πύλη ἢ οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ (Γεν. κη' 17, ζ' 11), «ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ» (Ψαλμ. ρλδ' 7), «πύλαι ἄβου», «κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ις' 18, 19), αἱ τοιαῦται δ' εἰκονικαὶ ἐκφράσεις ἦσαν ἐν χρῆσει ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀκριβῶς ὡς καὶ σήμερον καὶ αὐτοὶ οἱ πεσπαυμένοι μεταχειρίζονται τὰς ἐκφράσεις «ἠλεκτρικὸν ρεῦμα», «ἠχητικὰ κύματα», «κύμα καύσωνος» κλπ. Γενικῶς ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἰδίως ἡ Π. Δ. προσαρμόζεται πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ πρὸς τὰς περὶ κόσμου ἰδέας καὶ ἀντιλήψεις τῶν χρόνων ἐκείνων, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἐγένετο ἀντιληπτὴ ὑπὸ τῶν συγχρόνων, ὁ δὲ σκοπὸς αὐτῆς ἦτο καθαρῶς θρησκευτικὸς καὶ ἠθικός. Τοῦτο ἔχει σημασίαν διὰ τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας τῆς Π. Δ. εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως.

2) Ἡ Π. Δ. καὶ ἡ ἱστορία.—Δυσκολώτερον εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ἱστορικότητος τῶν πρώτων κεφαλαίων τῆς Γενέσεως. Ἰσχυρίσθησαν ὅτι τὰ περιγραφόμενα ἐν αὐτοῖς γεγονότα ἀποτελοῦσι τὴν «ἱερὰν μυθολογίαν» τῶν Ἑβραίων. Ἀλλ' ὅμως εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο πρέπει νὰ εἴμεθα πολὺ προσεκτικοί. Τὸ περιεχόμενον τῶν εἰς τὴν προϊστορίαν τοῦ ἀνθρώπου ἀναφερομένων διηγήσεων τῆς Π. Δ. δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὸ ἀναξιόπιστον, ὡς εἶναι οἱ μῦθοι τῶν ἄλλων λαῶν· ἐν τῇ ἐκθέσει ὅμως τῶν πραγματικῶν γεγονότων πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι εἰργάσθη ἡ ἀνθρωπίνη φαντασία καὶ ὅτι αἱ διηγήσεις αὗται προσηρομώθησαν πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τῆς νηπιακῆς λογοτεχνικῆς, καὶ πρὸς τὰς τότε λαϊκὰς ἀντιλήψεις⁵. Πάντως εἰς τὰς διηγήσεις ταύτας ἐνυπάρχει πάντοτε ὁ ἱστορικὸς πυρῆν, ὡς ἀποδεικνύεται καὶ

1. Ὑπάρχει, ὡς γνωστὸν, καὶ γενικωτέρα τις τάσις πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῆς Π. Δ. ἐκ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἰδίως ἐν τῇ σημερινῇ Γερμανίᾳ. Περὶ τῶν νεωτέρων τούτων τάσεων ἐν Γερμανίᾳ πρβ. τὴν λαμπρὸν μονογραφίαν τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου καθηγητοῦ E. Sellin «Abschaffung des Alten Testaments», 1932.

2. A. Σακελλαρίου «Πρέπει νὰ διδάσκειται ἡ Παλαιὰ Διαθήκη»; 1928, σελ. 62-63. Ἡ ἀπόπειρα τούτου ὅμως νὰ συμβιβάσῃ καθ' ὅλα τὴν ἐν τῇ Γενέσει περιγραφόμενὴν κοσμογονίαν πρὸς τὰ πορίσματα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν δὲν φαίνεται ἐπιτυχῆς, ὑπάρχουσι δὲ εἰς ταύτην καὶ τινες ἀντιφάσεις (πρβ. σελ. 64 πρὸς σελ. 72-73 κλπ.).

1. J. M a d e r, «Allgemeine Einleitung in das Alte und Neue Testament», 1928, σελ. 32 κ. ἐ.

2. A. Σακελλαρίου, μν. ἔρ. σελ. 60—61.

ἐξ ἀρχαιοτάτων παραδόσεων ἄλλων λαῶν καὶ ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἐξερευνησέων (παράδειγμα ὁ κατακλισμός).

Καθ' ὅσον ὁμως προχωροῦμεν εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν γεγονότων, τὸ φανταστικὸν καὶ λαογραφικὸν περίβλημα τοῦ ἱστορικοῦ πυρήνος ἐλαττοῦται· οὕτως εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Ἰακώβ, καὶ τῶν πατριαρχῶν ἐν γένει ἔχομεν μεγάλας ἱστορικὰς φντισιολογίας¹, μὲ τὴν παρατήρησιν ὅτι εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν καθ' ἕκαστα τοῦ βίου αὐτῶν ὑπάρχει ἀκόμη τὸ λαογραφικὸν στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον προσδίδει μεγαλυτέραν αἴγλην εἰς αὐτούς, διότι τοὺς παριστᾷ ἀναστρεφόμενους καὶ διαλγομένους μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἢ καὶ παλαιότητας πρὸς Αὐτόν, ὡς συνέβη μὲ τὸν Ἰακώβ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀκόμη ἀπεδεικνύετο τὸ μυθῶδες διηγήσεών των εἰς τὴν Πεντάτευχον, τοῦτο δὲν εἶναι λόγος παρασιωπήσεως τῶν διηγήσεων τούτων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι αὗται συνδέονται ποικιλοτρόπως πρὸς τὰ μετέπειτα θρησκευτικὰ γεγονότα καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Χριστιανισμόν, ἐνέχουσιν πάντοτε τὴν θρησκευτικὴν ἰδέαν, ἢ ὁποῖα εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερβάλλει πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐπιπόνησιν, τιμωρῶν τὸ κακὸν καὶ ἀμείβων τὸ ἀγαθὸν (π.χ. κατακλισμός καὶ σωτηρία τοῦ Νῶε), ὅτι ἀνευ τῆς θείας βοηθείας τίποτε δὲν κατορθοῖ ὁ ἄνθρωπος (πυροποίησις ἐν Βαβέλ), ὅτι οἱ εἰδωλολάτραι πλάνωνται πιστεύοντες εἰς ψευδεῖς θεοὺς κλπ.

Εἰς τὸ ἐπόμενον ἄρθρον ἡμῶν θὰ ἐξετάσωμεν δι' ὀλίγων τὰς παιδαγωγικὰς καὶ θρησκευτικὰς φύσεως ἐνστάσεις τῶν διασωτῶν τῆς καταργήσεως τῆς Π Δ.

ΔΗΜ. Ν. ΜΩΡΑΪΤΗΣ
Καθηγητῆς

1 Πρὸς. R. Kittel «Die alttestamentliche Wissenschaft nach ihrem wichtigsten Ergebnissen», ἔκδ. σ' 1929.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Μία διευκρίνησις.

Ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐν τῷ «Ἐλευθέρω Βήματι» ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Δ. Μπαλάνου δημοσιευθεισῶν ἐπικρίσεων τῆς συζητηθείσης ἐν τῇ συνλεύσει τῆς Ἱεραρχίας προτάσεως περὶ συντάξεως τῶν δυνάμεων τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῷ τελικῷ σκοπῷ τῆς ἐκπροσωπήσεως αὐτῶν ἐν τοῖς κοινοβουλίοις τῆς χώρας; ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορινθίας κ. Δαμασκηνὸς δι' ἀπαντητικῆς πρὸς τὸ αὐτὸ φύλλον ἐπιστολῆς του προσέβη εἰς διευκρίνησιν τῆς ἐν λόγῳ προτάσεως διὰ τὴν κατὰδεῖξιν ὅτι τὸ ἐπιδιωκόμενον ὑπὸ τῆς προταθείσης ὁργανώσεως πλαίσιον σκοπῶν οὔτε ὡς ἀνάμιξις τοῦ κλήρου εἰς τὰς πολιτικὰς διαμάχας δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ, οὔτε καὶ ὡς πολέμιον τῆς πολιτείας δυνατόν νὰ ἐκληφθῇ, ἐφ' ὅσον «ἀπαραιτῶτον προϋπόθεσιν τῆς ὁργανώσεως ταύτης ἀποτελεῖ ὁ ἀποκλεισμός τῶν ἐκπροσωπῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγεσθαι, ἐπὶ τοῦ παρόντος δέ, καὶ μέχρις οὔ ἡμερωθῶν τὰ παρ' ἡμῖν πολιτικὰ πράγματα, καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν». Ὡστε «δὲν πρόκειται

κατ' οὐσίαν περὶ ἀναμίξεως εἰς τὴν πολιτικὴν σκηνήν, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐνδιαφερόντος καὶ τῆς εὐθύνης τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν δημοσίαν ζωὴν μὲ τελικὴν ἐπιδιώξιν: 1) Νὰ προστατευθοῦν τὰ παραγωγικὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ προσηλακίζόμενοι ἱεροὶ τῆς θεσμοὶ μὲ μίαν ἐντιονον παραλλήλως προσπάθειαν διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ μορφωτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου. 2) Νὰ ἀμυνθῇ ἐνεργῶς ἡ ἐκκλησία κατὰ τῶν ἀνατρεπτικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα, ὑπὸ τὴν ἀνοχὴν τῆς πολιτείας βυσοδομοῦν τὴν ἀνατροπὴν τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν κατάλυσιν τῶν ὑπερτίμων θρησκευτικῶν συμβόλων καὶ ἀξιών. 3) Νὰ ἐκτιμηθῇ βραδύτερον ἢ σημασία τῆς ὁργανώσεως καὶ τῶν κατευθύνσεων τῆς σχολικῆς ζωῆς διὰ τὴν κοινωνικὴν ἀνάπλασιν καὶ ζωὴν τοῦ ἔθνους. 4) Νὰ συστηματοποιηθῇ ἡ ἀσυνάρτητος κοινωνικὴ πολιτικὴ τοῦ κράτους ἐπὶ τῇ βάσει τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν πρὸς ἀνακούφισιν τῶν τάξεων τῶν ἀναξιοπαθόντων. Καὶ μόνον τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἀντιλήψεως τῶν πτωχῶν καὶ πασχόντων θὰ ἦτο ἱκανὸν νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην, ἥτις κατέστησεν ἀναποφεύκτους τὰς σκέψεις ταύτας τῆς Ἱεραρχίας. 5) Νὰ γίνῃ γενικώτερον εὐρεῖα χρῆσις τῶν δυνάμεων τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν τόνωσιν τοῦ χριστιανικοῦ αἰσθήματος καὶ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος παρὰ τῷ λαῷ, τὰ ὁποῖα ἔχουν ὑποστῆ σοβαρωτάτην ἀβασίαν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους». Ἡ Ἐκκλησία—καταλήγει ἡ Α. Σ.—οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἐπέδειξεν ἀντικρατικὴν τάσιν, καὶ ὅταν ἐπιτερόσκετο ἐν ἀμύνῃ οὐδ' ἐκήρυξέ ποτε τὴν ἀσέβειαν τῶν πολιτῶν κατὰ τοῦ κράτους, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας, ὑπῆρξε πάντοτε ὁ κυριώτερος στηλοβάτης τοῦ κρατικοῦ οἰκοδομήματος. Παρὰ ταῦτα ἡ ἐπίσημος πολιτεία πάντοτε παρεγνώρισε τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ δὴ καὶ ἐπεβουλεύθη αὐτήν, ἐνῶ δὲ δὲν ἔπανσεν ἡ Ἐκκλησία ἐπιδιώκουσα τὴν μετὰ τοῦ κράτους συνεργασίαν, λυπεῖται ὅτι, ὡς ἐκ τῆς στάσεως τῆς πολιτείας, βλέπει ἐαυτὴν σημερον ἠναγκασμένην νὰ σκέπτεται ἄλλως πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ἐπιβουλῆς τῶν ἀνατρεπτικῶν στοιχείων, ἐναντι τῶν ὁποίων ἀφέθη ὑπὸ τῆς πολιτείας ἄοπλος καὶ ἀνυπεράσπιστος.

Εἰς δεῦτερον ἄρθρον τῆς ἡ Α. Σ. διαπιστοῖ μίαν ἀντίθεσιν ἀταμιφισβήτητον μεταξὺ τῆς ὁμολογίας πίντων τῶν ἀσχοληθέντων περὶ τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα ὅτι ἡ ἐκκλησία ἡμελήθη μὲν ὑπὸ τῆς πολιτείας ἀλλ' ἅμα ὀφείλει νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ ὑπὸ τῶν ἰ. κανόνων διαγορευόμενα πνευματικὰ τῆς ἔργα, ἀφιεμένη εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κράτους. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἡ ἐκκλησία εἶνε ὁργανισμὸς ζῶν, ὀφείλει νὰ δοῦν ἐκάστοτε ἀντιστοίχως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν περιστάσεων, πρὸς τὰ μέτρα τῶν διωκτῶν τῆς, τοῦτο δ' ἐπραξε δι' ὅλης τῆς ἱστορίας τῆς χωρὶς νὰ κατηγορηθῇ ὡς παρεκκλίνας τῆς παραδόσεως τῆς ἡ ἀσεβοῦσα πρὸς τὸ ἐπίσημον κράτος, ἱκανὰς δὲ ἀναλογίας, ἐμφανίζει καὶ ἡ σημερινὴ περίπτωσις, καθ' ἣν βάλλεται ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, τὸ ὄχι ἐργον τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ νοθεύεται καὶ φαίνεται διαγραφόμενη ἤδη πλήρης κοινωνικὴ ἀναστάσις.

Ἀπέναντι τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἡ ἐκκλησία καὶ καθῆκον καὶ δικαίωμα ἔχει νὰ δράσῃ, ἐν τούτῳ δ' εὐρίσκει τὴν πλήρη δικαίωσίν της μία ὁργάνωσις ἱκανὴ νὰ διασώσῃ καὶ τὸν λαὸν καὶ τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν περὶ τῶν ὑψηλῶν σκοπῶν, τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει ἡ ἐκκλησία, χωρὶς τοῦτο νὰ ἦνε δυνατόν νὰ χαρακτηρισθῇ ἀνάμιξις εἰς τὰ ὑπὸ τῶν κανόνων ἀναφερόμενα κοσμικὰ πράγματα. Ἡ τοιαύτη δράσις τῆς Ἐκκλησίας εἶνε, ἀπλοῦστατα, μία συγχρονισμένη μορφή ἐπικουρίας εἰς τὰς χρείας τοῦ πληρώματός της, διεκδίκησις τοῦ δικαιώματός της νὰ ἔχῃ γνώμην ἀποφασιστικὴν εἰς τὰ ζητήματα τὰ ἀποτελοῦντα τοὺς σκοποὺς τῆς ὑψηλῆς της ἀποστολῆς.

Ἐν τῇ χθεσινῇ δὲ «Ἐστία» ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σάμου κ. Εἰρηναῖος ἐδημοσίευσεν περισπούδαστον ἄρθρον, οὗ περιλήψις δι' ἑλλειψιν χώρον θὰ σημειωθῇ ἐν τῷ ἐπομένῳ φύλλῳ.

Καθολικῶν παράδοξα καὶ ὁμολογία.

Καθολικὸς τις κληρικὸς (ὑπογράφεται C.S.C.-O.) ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἑλλάδα καὶ παραμείνας ἐνταῦθα πλεόν τοῦ ἔτους, παρὰ τὴν ἀγροίαν τῆς ἐλληνικῆς—ὡς ἴδιος ὁμολογεῖ—ἠδυνήθη νὰ γράψῃ διὰ μακρῶν τὰς ἐντυπώσεις του καὶ νὰ τὰς δημοσιεύσῃ ἐν τῷ μηνιαίῳ περιοδικῷ τῶν Βενεδικτίνων τοῦ Prinknash «Pax» ὑπὸ τὸν τίτλον «A letter from Greece»—«Μία ἐξ Ἑλλάδος ἐπιστολή». Ὡς ἐκ τούτου ὀλίγιστα μὲν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γνωρίσας, περὶ ἄλλων δ' ἐμμέσως πληροφορηθεὶς διὰ στόματος τῶν συνοδῶν του ἐπιτοπίων «ἐλλήνων» καθολικῶν, ἐκδέττει ἱκανὰ τὰ παράδοξα, ἀλλὰ καὶ τινὰς ἀληθείας, αἵτινες, ὡς προερχόμεναι ἐκ γραφίδος καθολικῆς, ἀποτελοῦσι πολυτίμους ὁμολογίας. «Ἐν Ἀθήναις—γράφει μεταξὺ ἄλλων—ὑπάρχει ἐν πραγματικῶν μῖσος κατὰ τῶν καθολικῶν» ὀφειλόμενον, ὡς λέγει, εἰς τὴν ὑπὸ τῶν προτεσταντῶν μισσιοναρίων καὶ τῶν ἀγγλικῶν σχολῶν καὶ κολλεγίων δραστηρίαν προπαγάνδαν! Οἱ ἀνεπιτυγμένοι ὀρθοδόξοι τρέφουσι σχεδὸν τὸ αὐτὸ μῖσος πρὸς τὴν ἰδίαν των θρησκείαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶνε πιστοὶ μόνοι οἱ ἀγράμματοι ἱερεῖς καὶ οἱ ἄπλοῖ ἐροῦνται των, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ ἀνώτερος κληρὸς καὶ ἡ τάξις τῶν μεμορφωμένων! Ἐνεκα τοῦ ἐντόπου ἐθνικισμοῦ των οἱ Ἕλληνες ταυτίζουσι τὴν ἐννοιαν τοῦ ὀρθοδόξου πρὸς τὴν ἐννοιαν τοῦ Ἕλληρος, διὸ καὶ δὲν θεωροῦν Ἕλληνας τοὺς ἐκ τῶν ἑλλήνων καθολικοὺς καὶ προτεσταντας, τοῦτο δ' ὁ ἐπιστολογράφος ἀποδίδει εἰς τὴν πολυχρόνιον ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν τούρκων διαβίωσιν τῶν ἑλλήνων. Εἰς τοῦτο—λέγει—ὀφείλεται ἡ «δύσκολος» θέσις τῆς ἐν Ἑλλάδι καθολικῆς Ἐκκλησίας οὕτω π. χ. ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸν καθολικὸν ναὸν τῶν Ἀθηνῶν ἀμέσως καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ὅτι εὐρίσκειται ἐν ξένη ἀτμοσφαιρᾷ: τρομίζει ὅτι εἰσέρχεται εἰς ναὸν γαλλικῆς παρχακῆς πόλεως, εὐσεβοῦς μὲν ἀναμφιβόλως καὶ ἀφωσιωμένης, ἀλλὰ γαλλικῆς, ὅχι ἐλληνικῆς, γ α λ λ ι κ ῆ ς (ὑπογραμμίζει ὁ ἴδιος). Οἱ κληρικοὶ εἶνε θανατάσιοι εὐσεβεῖς ἄνθρωποι, πρόθυμοι καὶ ἄγιοι πατέρες, ἀλλ' ὁ ὄλος πολιτισμὸς των εἶνε

γαλλικὸς, οὐδεὶς δύναται νὰ τοὺς ἐκλάβῃ ὡς Ἕλληνας, τόσον τυπικῶς γάλλοι εἶνε». Ἐντεῦθεν «οἱ ὀρθόδοξοι θεωροῦν τὴν ἐν τῇ χώρῳ των λατινικὴν Ἐκκλησίαν ὡς Ἐκκλησίαν τῶν λεβαντίνων καὶ ξένων». «Τὸ αὐτὸ μὴ ἑλληνικὸν πνεῦμα εἶνε ἐμφανὲς καὶ ἐν τοῖς καθολικοῖς σχολείοις, τὰ ὁποῖα εἶδον,—ἐξακολουθεῖ ὁ ἐπιστολογράφος.—Τὸ ὄλον πνεῦμα εἶνε γαλλικόν. Ἐπὶ τῶν τοίχων εἶνε ἀνηρτημέναι προσωπογραφίαι γαλλικαί, ὅσον τοῦ στρατάρχου Foch κλ., οὐδὲν δ' ἔχρος ὑπάρχει ἐπισχῶν τὸν ἑλληνικὸν πατριωτισμὸν. Διὰ τοῦτο ἐλάχιστά ἐξεπλάγην ἀκούσας παρὰ φίλων ὀρθοδόξων ἑλλήνων ὅτι τὰ ἐν Ἑλλάδι καθολικὰ σχολεῖα εἶνε ἄπλᾳ κέντρα γαλλικῆς πολιτικῆς προπαγάνδας πρὸς ἐπιβολὴν τοῦ γαλλικοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἰδίας των ἐθνικότητος... Ὁ αὐτὸς ἐντόνος γαλλικὸς χαρακτήρ διακρίνει καὶ τὰ διδασκτικὰ τῶν σχολείων τούτων κείμενα, ὅπερ προκαλεῖ τὸσαυτὴν δυσαρέσκειαν παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις, εἰς τοὺς ὁποίους ταῦτα χρησιμεύουν ὡς ἐπιχειρήματα ἐπιθέσεως κατὰ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας». Ὁ ἀναγνώστης εὐκόλως ἐν τοῖς ἀνωτέρω διακρίνει ποῖα τὰ παράδοξα καὶ τίνες αἱ ὁμολογίαι περὶ πραγμάτων, διὰ τὰ ὁποῖα, ὅσάκις ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι ἀναφέρομεν αὐτά, δυσαρέστως ἐκπλήσσονται—δῆθεν—οἱ παρ' ἡμῖν καθολικοὶ, οἱ πάσῃ μηχανῇ ἀσχοῦντες διὰ τῶν ἐνταῦθα σχολείων των θρησκευτικὴν προπαγάνδαν. Τὶ δύνανται τώρα νὰ εἴπουν, ὅταν ἀκούσιν τὰ αὐτὰ ἀπαράλλακτα ἐκ στόματος ὀρθοδόξου των;

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἀρραβάνων τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς ἐλληνίδος πριγκηπίσσης Μαρίνης ἐν τοῖς «Ἐκκλησ. Καιροῖς» τοῦ Λονδίνου ἐδημοσιεύθη ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἁγία Μαρίνα». Ἐν αὐτῷ ἐκτίθεται ὁ ἰδιότυπος τῷ ὄντι βίος τῆς ἁγίας τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐρμηνεύεται ὁ τρόπος τῆς ἀπεικονίσεως αὐτῆς ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ἑλληνικῇ εἰκονογραφίᾳ, ἐξαιρέται τὸ πολυάριθμον τῶν εἰς τιμὴν τῆς ἁγίας ναῶν ἐν Ἑλλάδι μετὰ λεπτομερεστέρως μνείας τοῦ ἐν Ἀθήναις ναοῦ τῆς ἁγίας Μαρίνης ὑπὸ τὸν «λόφον τῶν Νυμφῶν» καὶ τῶν παλαιῶν ἑλληνικῶν λαϊκῶν εἰθίμων τῶν σχετιζομένων πρὸς τὴν τιμὴν τῆς ἁγίας καὶ κατακλείεται τὸ ἄρθρον διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἀποτελεῖ ἐν τῶν θελημάτων τῆς Ἑλλάδος τὸ ὅτι φέρει οὕτω εἰς ἐπαφὴν τὰ παλαιὰ πρὸς τὰ σύγχρονα, ἥτις προσθέτει νέον ἐνδιαφέρον εἰς τὸ ὄρατον ὄνομα τῆς Μαρίνης, ὅπερ γίνεται τώρα καὶ ἀγγλικόν».

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀπὸ τῆς συνεδρίας τῆς παρελθούσης Δευτέρας ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας εἰσῆλθεν εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ ζητήματος περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ Κλήρου γενικῶς. Εἰ σηγοῦμενος τὸ ζήτημα ὁ Μακ. Πρόεδρος υπέβαλε γενικὸν Διάγραμμα θεολογικῆς καὶ ἱερατικῆς μορφώσεως τοῦ Κλήρου γενικῶς. Μετ' ἐμπεριστατωμένην δὲ συζήτησιν ἐγένετο δεκτὸν ὅπως, ἐπειδὴ δὲν καθίσταται δυνατὴ ἡ ἴδρσις θεολογικῆς Ἀκαδημίας, ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πετρακῆ Ἰδρυθῆ τὸ Θεολογικὸν Φροντιστήριον μετὰ οἰκοτροφείου, εἰς ὃ θὰ γίνωνται δεκτοὶ μόνον οἱ βουλόμενοι νὰ ἱερωθῶσι φοιτηταὶ τῆς Θεολογίας, ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου μαθημάτων ἀκούοντες καὶ ἰδιαίτερά τινα μαθήματα καὶ προπαρασκευάζομενοι ἀναλόγως διὰ τὸ στάδιον τοῦ κληρικοῦ. Ἐπιτροπὴ καταρτισθεῖσα ἐξ Ἀρχιερέων συνέταξε σχέδιον ἐ-

σωταρικού Κανονισμού, τὰ περαιτέρω δὲ ἀνετέθησαν εἰς τὴν διαρκῆ Ἱερὰν Σύνοδον. Προκειμένου περὶ τοῦ κτιρίου, σκέψις ὑπάρχει ὅπως ὁ Μακ. Πρόεδρος διαθέσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν διὰ τὸ κτίριον τῆς Γερμανίου Ἱερατικῆς Σχολῆς αἰτιούμενην παρὰ τοῦ κατέχοντος αὐτὸ Κράτους ἀποζημίωσιν, ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Σεβ. Καρυστίας σκέπτεται νὰ ἰδρῦσῃ ἐν Ἀθήναις μικρὸν οἰκοτροφεῖον διὰ τοὺς ἐκ τοῦ τάγματός τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἀνετέθη εἰς τὸν Μακ. Πρόεδρον καὶ εἰς τὸν Σεβ. Καρυστίας ἵνα μελετήσωσι τὸ ζήτημα τῆς ἀνεγέρσεως κοινοῦ οἰκοτροφείου ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πετρακῆ. Προκειμένου περὶ τῆς Ἱερατικῆς παιδείσεως τοῦ Κλήρου ἐγένετο δεκτὸν ὅπως ὑπὸ ἐπιτροπῆς μελετηθῇ τὸ σύστημα ἰδρύσεως πολυταξίων Ἱερατικῶν Σχολῶν, ὧν οἱ μαθηταὶ θὰ προσλαμβάνονται ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἵνα συστηματικῶς παρασκευάζονται διὰ τὸ Ἱερατικὸν στάδιον. Τέλος διὰ τὴν κατωτέραν Ἱερατικὴν παιδευσὶν ἀπερασίσθη ὅπως ἐπὶ μίαν ἰριετιάν διατηρηθῇ ὁ τύπος τῶν νῦν λειτουργούντων Ἱερατικῶν Φροντιστηρίων ἀναθεωρουμένου τοῦ προγράμματος τῶν διδασκομένων ἐν αὐτῆς μαθημάτων καὶ ἐπιτεπομένης τῆς ἰδρύσεως καὶ ἄλλων Φροντιστηρίων, διὰ δὲ τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις, τὰς ἐχούσας ξενοφώνους ἢ παραθεορίους ἐνορίας ἰδρυθῶσιν ὑπ' αὐτῶν ἢ τῇ συνεργασίᾳ τῶν ὁμῶρον Μητροπόλεων Προπαρασκευαστικαὶ Σχολαί, ὧν τὸ πρόγραμμα καὶ τὴν καθόλου λειτουργίαν θὰ κανονισθῇ ἢ Ἱερᾷ Σύνοδος.

Ἡ ἀπὸ τῆς παρελθούσης Ἑβδωμάδος καταρτισθεῖσα ἐκ Σεβ. Ἱεραρχῶν Ἐπιτροπὴ πρὸς ὀριστικὴν διατύπωσιν τῶν πορισμάτων τῶν συζητήσεων περὶ τῆς οἰκονομικῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ Κλήρου ὑπέβαλε τὸ πόρισμα αὐτῆς κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Τρίτης προφορικῶς, ἐγκριθὲν κατ' ἀρχὴν ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας, τὴν δὲ Τετάρτην ἀνεκοίνωσαν αὐτὸ καὶ εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Θρησκευμάτων καὶ Παιδείας, ὅστις ἔμεινε σύμφωνος, προτίθεται δὲ νὰ καταρτίσῃ Ἐπιτροπὴν ἐξ ἀνωτέρων Κρατικῶν ὑπαλλήλων τῆς ἀρμοδιότητος τῶν οἰκονομικῶν, οἵτινες μετὰ τῶν Ἱεραρχῶν συνεργαζόμενοι θὰ ὑποδείξωσι τὸν τρόπον τῆς πραγματοποιήσεως τῶν προτεινομένων. Τὸ πόρισμα τῆς ἐξ Ἀρχιερέων Ἐπιτροπῆς πολυγραφηθὲν καὶ διανεμηθὲν εἰς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας πρόκειται νὰ συζητηθῇ ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτοῦ ἐν προσεχῇ συνεδρίᾳ.

—Τὴν παρελθούσαν Τρίτην ἐτελέσθη ἐν τῇ μητροπολιτικῇ ναῷ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, πρώτου Ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων ἢ λειτουργία Ἰακώβου προεξάρχοντος τοῦ Μακ. Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ παρόντων ὄλων τῶν μελῶν τῆς Ἱεραρχίας καὶ πολλῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Ἐπίσης καὶ εἰς τὸν ἐν Πειραιεὶ ἰ. ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐτελέσθη ἡ θεία λειτουργία τοῦ Ἰακώβου προεξάρχοντος τοῦ Μ. Πρωτοσυγγέλλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Ἰακώβου Βαβανάτσου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ὁ ρουμανικὸς τύπος ἀναφέρει ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ Ἀλεξάνδροβσκ τῆς Βεσσαραβίας κατὰ τινα ὁδῶν διασταυρώσιν εὐρέθῃ ἐσταυρωμένη γυνὴ. Ἀντρωθεῖσα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ κομιζομένη εἰς νοσοκομεῖον συνήλθεν, ἀλλὰ ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ μόνον ὅτι ὀνομάζεται Μαρία, διότι ἄμεσως περιήλθεν εἰς ἀμνησίαν, ταχέως δ' ἀπέθανε.

—Τὸ ὑπουργεῖον Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ἐχωρίσθη εἰς δύο ὑπουργεῖα αὐτοτελῆ, ἦτοι εἰς ὑπουργεῖον παιδείας καὶ εἰς ὑπουργεῖον θρησκευμάτων.

—Ἐνεκα τῆς καταπληκτικῆς ἐπ' ἐσχάτων αἰξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πτυχιούχων θεολόγων τῶν τριῶν ἐν Ρουμανίᾳ πανεπιστημιακῶν Σχολῶν καὶ τῶν δύο θεολογικῶν Ἀκαδημιῶν τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἵνα ἀντιμετωπισθῇ τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας τῶν θεολόγων, ἀπεφασίσα νὰ χρησιμοποίησιν αὐτοὺς ὡς καθηγητὰς τῶν θρησκευτικῶν ἐν ταῖς δημοσίαις σχολαῖς ἀντὶ τῶν μέχρι τοῦδε χρησιμοποιοιμένων ἐγγάμων ἱερέων πτυχιούχων τῆς Θεολογίας, εἰς οὓς καὶ μόνους τυγχάνει ἀνατρεπμένη ἡ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἐν τε τοῖς δημοτικῶς σχολείοις καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις τοῦ κράτους. Ὡς λόγον τῆς τοιαύτης μεταβολῆς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παι-

δείας ἔφερε τὴν προνομιούχον θέσιν τῶν κληρικῶν-καθηγητῶν τῶν ἱερῶν, καθ' ὅσον οὗτοι, πρὸς τῇ ἀπὸ τῆς δημοσίας ταύτης θέσεως μισθοδοσίᾳ, τοποθετημένοι καὶ εἰς ἐκκλησιαστικὰς διακονίας λαμβάνουσι καὶ τὸν ἐκ τούτων μισθὸν μετὰ κατοικίας καὶ ἄλλων προνομίων οἰκονομικῆς φύσεως, ὅσον ὑποτιμημένα εἰσιτήρια εἰς τοὺς σιδηροδρόμους, τὰ ἀτμόπλοια κλ., παρεκτὸς τῶν συνήθως εἰς τοὺς ἱερωμένους διδομένων ὑπὸ τῶν χριστιανῶν τυχηρῶν. Κατὰ τῆς ἀντιλήψεως ταύτης τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἀντέστη ἡ Ἐκκλησία, θεωροῦσα ὡς ἴδιον αὐτῆς θεμελιώδες ζήτημα τὴν θρησκευτικὴν ἐκπαίδευσιν τῆς μαθητιώσης νεολαίας, ἐπέτυχε δὲ ὅπως καὶ θιγῇ τὸ παράπαν ἢ προνομιούχος αὐτῆς ἐν τῇ δημοσίᾳ ἐκπαίδευσί θέσις διὰ τῆς ὑπὸ μόνων τῶν κληρικῶν διδασκαλίας ἐν τοῖς σχολείοις τοῦ κράτους τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων.

—Ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸ ἀνωτέρω ζήτημα ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας κ. Μύρων διεβίβασε μακρὸν αὐτοῦ ὑπόμνημα πρὸς τὰ μέλη τῆς κυβερνήσεως, τοὺς προέδρους τῶν νομοθετικῶν σωμάτων καὶ τοὺς ἀρχηγούς τῶν κομμάτων, ἐν τῷ ὁποίῳ, διαπιστῶν τὴν κακὴν διαπαιγῶγην τῆς ρουμανικῆς νεολαίας, μακρὰν τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς, καὶ τὸν ἐφοδιασμὸν αὐτῆς διὰ μόνων ξηρῶν γνῶσεων, ἅμα δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ἐν ταῖς σχολαῖς παρεχομένην θρησκευτικὴν διδασκαλίαν χαρακτηρίζουσα ὡς ποσοτικὴν μᾶλλον, παρὰ ποιοτικὴν, πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ εἰσηγείται τὴν ἄμεσον λήψιν καταλλήλων μέτρων. Τὰ δὲ μέτρα ταῦτα κατὰ τὸ ἐν λόγῳ ὑπόμνημα, εἶνε: καταρτισμὸς νέου προγράμματος τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ τὰ γυμνάσια καὶ ἐκδοσις νέων θρησκευτικῶν διδασκτικῶν βιβλίων· αὐστηρὰ δισλογὴ τῶν διὰ τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν προωρισμένων μαθητῶν· εἰσαγωγή τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὰ παντὸς εἶδους σχολεῖα, ἦτοι τὰς ἐπαγγελματικὰς, ἐμπορικὰς, τεχνικὰς, οἰκοκυριακὰς, ἐσπερινὰς κλ. σχολὰς· τοῦλάχιστον δῶρος κατ' ἑβδομάδα διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν εἰς ἐκάστην τάξιν πάντων τῶν σχολείων· ὑποχρεωτικὸς ἐκκλησιασμὸς τῶν μαθητῶν καὶ καθιέρωσις εἰδικῆς δι' αὐτοὺς θείας λατρείας μετ' ἀναλόγων συχῶν κηρυγμάτων· ἴδρυσίς παρεκκλησίου παρ' ἐκάστῳ σχολεῖῳ διὰ τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς μαθητὰς· συνεργασίαι σχολείων καὶ οἰκογενεῖας· οἰκογενεακὴ ἀνατροφή τῶν κορασίδων· λογοκρισία τῶν κινήματογραφικῶν ταινιῶν ὑπὸ ἐπιτροπῆς, ἐν ἣ νὰ ἀντιπροσώπευται καὶ ἡ Ἐκκλησία· κρατικοποίησις τῶν κινήματογραφῶν· ἀπαγόρευσις τῆς φοιτήσεως παιδῶν εἰς τοὺς κινήματογράφους· περιορισμὸς τῆς διὰ τὸν τύπον σκανδαλώδους διαφημίσεως τῶν κινήματογραφικῶν ταινιῶν καὶ τῶν διαφόρων «ἄθλητικῶν συναντήσεων»· αὐστηρότατα μέτρα κατὰ τῆς ἀνηθικοῦ φιλολογίας· ὀριστικὴ λύσις τοῦ ζητήματος τῆς κυριακῆς ἀργίας, καὶ ἀπαγόρευσις τῶν συναθροίσεων καὶ διαλέξεων κατὰ τὰς ὥρας τῆς θείας λειτουργίας· μορφωτικὴ τελειοποίησις τοῦ κλήρου ἰδίως ὡς πρὸς τὰ συνταράσσοντα τὸν κόσμον σύγχρονα κοινωνιολογικὰ ζητήματα· ἠθικὴ ὑποστήριξις τῶν ρουμάνων συγγραφέων· ἴδρυσίς διὰ τὴν νεολαίαν βιβλιοθηκῶν μετὰ καλῶν καὶ εὐθηνῶν βιβλίων· αὐστηρὰ ἐπιλογὴ τῶν τυγχανόντων κρατικῆς ὑποτροφίας πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν τῶν ἀποστολῆς εἰς Ἀγγλίαν ρουμάνου πραγματογνώμονος πρὸς μελέτην τῶν παιδαγωγικῶν συστημάτων καὶ ἰδρυμάτων. Τὸ πατριαρχικὸν τοῦτο ὑπόμνημα, δημοσιευθὲν καὶ εἰς τὸν ρουμανικὸν τύπον, ἐνεποίησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν εἰς τε τοὺς ἀρμοδίους καὶ τὴν δημοσίαν γνώμην, ἐσχολιάσθη δ' ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων εὐρύτατα.

—Ἐκστασιατικῆς τῆς ρουμανικῆς Ἐκκλησίας πληροφρούμεθα, ὅτι αὕτη ἔχει πέντε μητροπόλεις κα 18 ἐπαρχίας, ὧν οἱ πιστοὶ ἀνέρχονται εἰς 14 ἐκατομμύρια κατανεμόμενα εἰς 10.000 ἐνορίας. Ἐν Ρουμανίᾳ λειτουργοῦσιν ἐπὶ τὰ θεολογικὰ σχολαῖ καὶ 15 Ἱερατεῖα. Ἐν τῇ Θεολογ. Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου παρακολουθοῦσι μαθήματα καὶ φοιτηταὶ ἐκ Πολωνίας, Βουλγαρίας, Ἀμερικῆς καὶ Ἀλβανίας. Ἐν Ρουμανίᾳ ἐκδίδονται περὶ τὰ 60 θρησκευτικὰ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου ἐν Πρά-

γα συνεκροτήθη τὸ ζ' διεθνὲς συνέδριον τῆς φιλοσοφίας, οὐπὺν μετέσχον καὶ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐν τῷ συνεδρίῳ ἐδίχθησαν καὶ προβλήματα θερησκευτικοφιλοσοφικοῦ χαρακτῆρος.

—Περὶ μεσοῦντα τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ἐν Πράγᾳ ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου ναοῦ τοῦ ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἀνεγερθέντος, ἱερουροῦντος τοῦ θεοφιλ. Ἐπισκόπου Γοράζδου. Ἡ τε τελετὴ τῶν ἐγκαίνιων καὶ ἡ θεία λειτουργία μετεδόθησαν ραδιοφωνικῶς εἰς πάσας τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ἐν Βιδινίᾳ τῇ 16 Σεπτ. ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πρώτου Ἐξάρχου τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας Ἀνθίμου μνημείου ναοῦ. Κατὰ τὰ ἐγκαίνια παρήσαν ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς Μπόρις, ἡ βουλγαρικὴ κυβέρνησις, οἱ ἐπαρχιακοὶ ἀρχιερεῖς καὶ πλῆθος λαοῦ.

—Τῇ 9 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ ἐν Σοφίᾳ Πανεπιστημίου ἠρξάτο τῶν ἐργασιῶν τοῦ τὸ διεθνὲς βυζαντινολογικὸν συνέδριον, εἰς τὸ ὁποῖον μετέσχον ἀντιπρόσωποι 14 χωρῶν. Κατὰ τὴν πρώτην πνευματικὴν συνεδρίαν παρήσαν ὁ βασιλεὺς, ἡ κυβέρνησις, ἡ Ἱ. Σύνοδος, ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, τῶν κοινωνικῶν ὀργανώσεων καὶ οἱ προσκεκλημένοι. Κατὰ τὴν διαρκείαν τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου ἐγένοντο διάφοροι ἀνακοινώσεις ὑπὸ τῶν εἰδικῶν βυζαντινολόγων. Πρὸς τὴν τῶν μελῶν τοῦ συνεδρίου ἡ Ἱ. Σύνοδος διαωργάνωσε δεξιῶν ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ «Ὀνίου Πάλας».

—Κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἐνεργήσαν εἰς τὴν θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ ἐν Σοφίᾳ Πανεπιστημίου 110 φοιτηταί.

—Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου ἐν τῇ μονῇ Ρύλου συνεκροτήθη τὸ ζ' συνέδριον τῶν ὀρθοδόξων ἐν Βουλγαρίᾳ σωματείων ἠνωμένων εἰς ἐνιαῖον σύνδεσμον. Τοῦ συνεδρίου μετέσχον ἀντιπρόσωποι 206 σωματείων. Ἐκ τοῦ ἀνακρινθέντος ἀπολογισμοῦ τῆς δράσεως αὐτῶν ἐγνώσθη ὅτι πάντα σχεδὸν ἔδρασαν ὑπὲρ τῆς θερησκευτικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ πληθυσμοῦ διὰ διαλέξεων, συναυλιῶν, ἐκδρομῶν, ἱερῶν ἀποδημιῶν, κυριακῶν σχολείων, περιοδικῶν καὶ χρηματικῶν βοηθημάτων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Καθ' ἃ ἀναγράφει τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς ἐν Πολωνίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, «Κυριακὸν Ἀνάγνωσμα», ὁ τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Δογματικῆς ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ ἐν Βαρσοβίᾳ Πανεπιστημίου Πανος. Ἀρχιμ. κ. Παρίων Βασδέκας διαρίσθη διευθυντὴς τοῦ Οἰκοτροφείου τῶν Θεολόγων φοιτητῶν τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς, ἐν ᾧ διακτιῶνται 110 ὀρθόδοξοι φοιτηταί.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΛΙΘΟΥΑΝΙΑΣ

Κατὰ τὴν νύκτα τῆς 11 πρὸς τὴν 12 ἱσταμένου μηνὸς ἐν Ρίγᾳ ἐφονεύθη ὁ π. ἀγνώστων ὁ πρωθιεραρχὴς τῆς ἐν Λιθουανίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης Πόμμερ. Ἡ δολοφονία διεπράχθη ἐν τῷ θερέτρῳ τοῦ ἱεράρχου, τὸ ὁποῖον οἱ κακοῦργοι ἀμέσως ἐσυρπλόησαν. Τὸ προσδραμὸν ἀπόσπασμα καταστειλαν τὸ πῦρ ὄνευρε τὸ σῶμα τοῦ ἱεράρχου ἡμίκαυστον ἐν τινι τῶν δοματίων, διενεργουῦνται δ' ἀνακρίσεις πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν δολοφόνων. Ὁ οὕτω τραγικῶς τελευτήσας ἱεράρχης μετὰ τὴν ἐκ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Πετροπόλεως ἀποφοίτησιν τοῦ ἐχρημάτισε καθηγητῆς θεολογικῶν μαθημάτων καὶ διευθυντῆς ρωσικῶν σεμιναρίων καὶ εἶτα ἐπίσκοπος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μίνσκ καὶ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Πένζ. Κατὰ τὴν μπολσεβικὴν ἐπανάστασιν συλληφθεὶς ἐφυλακίσθη καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον διὰ τυφεκισμοῦ, ἀλλὰ τῷ 1920 συναριθμηθεὶς εἰς τοὺς ἀνταλλαξιμῶς ἐγκαθειστικτοὺς ἐπέστρεψεν εἰς Ρίγαν, ἔκτοτε δὲ ἐκυβέρνα τὴν ἐν Λιθουανίᾳ ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

ΒΙΒΛΙΑ

«Ἐκκλησία καὶ Κράτος». Ὑπόμνημα τοῦ Μητροπολίτου Θηβῶν καὶ Λεβαθείας *Συνεσίου* πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας. Ἀθῆναι, τύποις Συνοδ.—Καβαλλιεράτου, 1934.—Διὰ τοῦ Ὑπομνήματος αὐτοῦ τούτου ἡ

Α. Σ. ἀναπτύσσουσα πόσον ἐπιλήσιμον ὑπῆρξεν ἀνεκᾶθεν τὸ ἑλληνικὸν Κράτος τῶν ὑποχρεώσεων του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπὶ πλεόν δὲ καὶ ἐχθρικὴν στάσιν πρὸς αὐτὴν τηροῦν, ὡς ἀποδεικνύει λεπτομερῶς, εἰσηγείται ὅπως ἡ Ἐκκλησία ἀναλάβῃ, ἐπὶ τέλους, εὐτολμον στάσιν ἀπέναντι τῆς Πολιτείας καὶ σύσσωμος νὰ ἀξιώσῃ παρ' αὐτῆς ἄριστὰ μέτρα, ὅτινα καὶ παραθέτει ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὑπομνήματος. Τὸ Ὑπόμνημα χαρακτηρίζει ἀντικειμενικῆ γνῶσις τῆς καταστάσεως καὶ βαθύς πόθος ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Ἀριθ. 1755.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1934

Πρὸς τὸν Ἱερομόναχον Βασίλειον Μπουλοῦκον

Προσκαλεῖσαι ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Μητροπόλεως Σπάρτης καὶ ἐν τοῖς Γραφείοις αὐτῆς τῇ 14ῃ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἐ. ἔ. ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρα 10η π. μ. ἵνα δικασθῆς, κατηγορούμενος 1) ὅτι κατ' ἐπανάληψιν ἦλθες ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐντὸς τῆς περιφέρειας τῆς Μητροπόλεως Σπάρτης ἀνευ ἀδείας τοῦ οἰκείου σου Ἱεράρχου Σεβασμιωτάτου Μαντινέας καὶ Κυνουρίας μὴ ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σπάρτης καὶ μὴ ζητήσας παρ' αὐτοῦ ἀδειαν παραμονῆς ἐν τῇ περιφερείᾳ του, 2) ὅτι ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐν τοῖς περιχώροις Σπάρτης ἀνευ ἀδείας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σπάρτης ἐτέλεσες πολλάκις λειτουργίας καὶ διάφορα ἄλλα μυστήρια.

Ἐν περιπτώσει μὴ ἐμφανισθεὶς σου θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ἡ παρούσα δημοσιευθῆτω δις διὰ τοῦ περιοδικοῦ Ἐκκλησία καὶ ἐν Σπάρτῃ διὰ μᾶς Ἐφημερίδος, συναφῶς τῷ ἀρθρῷ 55 τοῦ κωδικοποιηθέντος Νόμου 5383 περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας.

Ὁ Μητροπολίτης κ. α. α.

Ὁ Γεν. Ἀρχιερ. Ἀντιπρόσωπος
Ἐπάγγελος Γαλανόπουλος Σακελλάριος

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Ἀριθ. 1755.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1934

Πρὸς τὸν Αἰδ. Πρεσβύτερον Ἰωάν. Μπουρελάκη

Προσκαλεῖται ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Μητροπόλεως Σπάρτης καὶ ἐν τοῖς Γραφείοις αὐτῆς τῇ 14ῃ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἐ. ἔ. ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρα 10η π. μ. ἵνα δικασθῆς, κατηγορούμενος 1) ὅτι κατ' ἐπανάληψιν ἦλθες ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐντὸς τῆς περιφέρειας τῆς Μητροπόλεως Σπάρτης ἀνευ ἀδείας τοῦ οἰκείου σου Ἱεράρχου μὴ ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σπάρτης καὶ μὴ ζητήσας παρ' αὐτοῦ ἀδειαν παραμονῆς ἐν τῇ περιφερείᾳ του, 2) ὅτι ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐν τοῖς περιχώροις Σπάρτης ἀνευ ἀδείας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σπάρτης ἐτέλεσες πολλάκις λειτουργίας καὶ διάφορα ἄλλα μυστήρια.

Ἐν περιπτώσει μὴ ἐμφανισθεὶς σου θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ἡ παρούσα δημοσιευθῆτω δις διὰ τοῦ περιοδικοῦ Ἐκκλησία καὶ ἐν Σπάρτῃ διὰ μᾶς Ἐφημερίδος, συναφῶς τῷ ἀρθρῷ 55 τοῦ κωδικοποιηθέντος Νόμου 5383 περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας.

Ὁ Μητροπολίτης κ. α. α.

Ὁ Γεν. Ἀρχιερ. Ἀντιπρόσωπος
Ἐπάγγελος Γαλανόπουλος Σακελλάριος

Τύποις «Φοῖνικας», ὁδὸς Σταδίου 44, Ἀθῆναι